

Iz zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi

Hrvatski je Sabor 2008. godine donio *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*. Zašto je on bitan nama učenicima? Zato što se u njemu zakonski propisuju mnoge stvari bitne za učenike, kao što su, među ostalim, njihova prava i obveze, dužnosti škole prema učeniku i slično. To je pravno, što se tiče prava i obveza učenika, ključni dokument u Republici Hrvatskoj. Navodimo nekoliko članaka i izvadaka iz članaka koji su nam se učinili najkorisnijima i najzanimljivijima.

Učenik ima pravo na:

- ▶ **obaviještenost** o svim pitanjima koja se na njega odnose,
- ▶ **savjet i pomoć** u rješavanju problema, a sukladno njegovom najboljem interesu,
- ▶ **uvažavanje** njegovog **mišljenja**,
- ▶ **pomoć** drugih **učenika** školske ustanove,
- ▶ **pritužbu** koju može predati učiteljima, odnosno nastavnicima, ravnatelju i školskom odboru,
- ▶ **sudjelovanje** u radu vijeća učenika te u izradi i provedbi kućnog reda,
- ▶ **predlaganje** poboljšanja odgojno-obrazovnog procesa i odgojno-obrazovnog rada.

Obveze učenika su:

- ▶ **pohađanje** obveznog dijela programa i drugih oblika odgojno-obrazovnog rada koje je izabrao,
- ▶ **pridržavanje pravila** kućnog reda,

▶ **ispunjavanje uputa** učitelja, odnosno nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja i drugih zaposlenika škole, a koje su u skladu s pravnim propisima i kućnim redom,

▶ **čuvanje udžbenika** i drugih obrazovnih i nastavnih sredstava.

Učitelji, nastavnici, stručni suradnici i ostali radnici u školskim ustanovama **dužni su poduzimati mjere zaštite prava učenika** (...).

Školske ustanove dužne su:

- ▶ stvarati uvjete za **zdrav** mentalni i fizički **razvoj** te socijalnu **dobrobit** učenika,
- ▶ **sprječavati** neprihvatljive oblike ponašanja,
- ▶ **brinuti** o sigurnosti učenika,
- ▶ osigurati uvjete za **uspješnost svakog učenika** u učenju,
- ▶ **brinuti** o zdravstvenom stanju učenika i o tome obavještavati liječnike primarne zdravstvene zaštite i roditelje,
- ▶ **pratiti** socijalne **probleme** i pojave kod učenika i poduzimati mjere za otklanjanje njihovih uzroka i posljedica, u suradnji s tijelima socijalne skrbi odnosno drugim nadležnim tijelima,
- ▶ **voditi evidenciju** o neprihvatljivim oblicima ponašanja učenika,
- ▶ **pružati** savjetodavni rad učenicima.



Nacionalno vijeće učenika Republike Hrvatske

Priredilo: Nacionalno vijeće učenika Republike Hrvatske
Grafičko oblikovanje: Vito Deverić
Naklada: 5.000

© Nacionalno vijeće učenika Republike Hrvatske
Donje Svetice 38
10000 Zagreb, Hrvatska
E-pošta: nvurh@mzos.hr
URL: <http://nvurh.skole.hr>



NACIONALNO VIJEĆE UČENIKA Republike Hrvatske

Što je vijeće učenika?

Vijeće učenika tijelo je učenika u svakoj osnovnoj i srednjoj školi u Republici Hrvatskoj. Svaka ga je škola, sukladno *Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*, obavezna osnovati.

Iz *Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* (članak 71.):

- (1) U školi se osniva vijeće učenika koje čine predstavnici učenika svakog razrednog odjela.
- (2) Predstavnik vijeća učenika sudjeluje u radu tijela škole kada se odlučuje o pravima i obvezama učenika, bez prava odlučivanja.
- (3) Način izbora i djelokrug rada vijeća učenika utvrđuje se statutom škole.

Prema tome, postojanje i djelovanje vijeća učenika u tvojoj školi je ne samo tvoje pravo, već i obveza škole. Na tebi i drugim zainteresiranim učenicima je raditi kako vijeće ne bi postojalo samo na papiru, odnosno da se zadovolji zakon i ispunji norma.

Čemu tolika pompa oko vijeća učenika? Zašto je uopće važno?

Vijeće je učenika jedino tijelo u potpunosti vođeno i birano od strane učenika u školi. Njegova važnost sastoji se u tome što ono brine o pravima i obvezama učenika. Jedini je legitimni glas učenika i predstavlja njihove interese i njihovu stranu u svim pitanjima koja ih se tiču. Kroz vijeće učenika idu svi prijedlozi, primjedbe i zahtjevi prema upravi škole, ali i pojedincima.

Vijeće učenika može pomoći u mnogočemu. Važno je i kako bismo se učili demokraciji i ravnopravnosti.

Svatko može biti izabran za predstavnika razreda. Dovoljno je malo truda, volje i, naravno, da te učenici iz tvog razreda prepoznaju i podrže u tvojim nastojanjima. Uz malo više truda možeš postati i predstavnik svoje škole u županijskome, odnosno u Nacionalnome vijeću učenika.

Kao član vijeća učenika možeš pomoći svojim kolegama riješiti probleme s kojima se svakodnevno susrećemo u svom okružju i promijeniti svoju okolinu. Prilagoditi školu učenicima. Prenijeti mišljenja svojih kolega do ravnatelja, školskoga odbora, učitelja i nastavnika, stručnih suradnika i ostalih djelatnika škole. Pokrenuti nove i zanimljive aktivnosti u školi i učiniti nešto od koristi svima.

Vijeća učenika diljem zemlje organiziraju nogometne turnire, koncerte lokalnih grupa, školske priredbe, plesove, ali i obilježavaju važne datume kao što je, primjerice, 17. studenoga – *Međunarodni dan srednjoškolaca*, vode radionice, provode ankete i sl...

Kroz vijeće učenika svatko od nas može pokazati da nismo ništa manje sposobniji od odraslih u obrazovanju, da smo ravnopravni dionici odgojno-obrazovnoga sustava i da smo, kada je obrazovanje u pitanju, ipak mi oni koji ga svaki dan prakticiramo!

Više o radu drugih vijeća učenika možeš saznati na <http://nvurh.skole.hr/vijeca.ucenika>, a na nvurh@mzos.hr nam poslati članak o aktivnostima vijeća učenika u tvojoj školi.



Tko smo mi?

Mi smo Nacionalno vijeće učenika Republike Hrvatske (NVURH). Najviše smo predstavničko tijelo učenika osnovnih i srednjih škola u Republici Hrvatskoj i savjetodavno smo tijelo ministra znanosti, obrazovanja i športa.

Osnovani smo 21. travnja 2005. godine i djelujemo nešto više od četiri godine. U NVURH sjedi 21 član izabran od predstavnika vijeća učenika osnovnih i srednjih škola iz dvadeset županija i Grada Zagreba. Mandat predstavnika učenika u NVURH traje dvije godine.

U proteklome sazivu svi su članovi bili srednjoškolci, međutim nema razloga zašto i osnovnoškolac ne bi bio izabran za člana NVURH.

Nacionalno vijeće učenika Republike Hrvatske:

- ▶ priprema i daje prijedloge ministru znanosti, obrazovanja i športa o pitanjima važnim za učenike, njihov rad i rezultate u obrazovanju,
- ▶ predlaže mjere poboljšanja (uvjeta) rada u školama,
- ▶ pomaže učenicima u ispunjenju školskih, izvanškolskih i drugih obveza,
- ▶ promiče interese učenika s posebnim potrebama te traži rješenja s obzirom na probleme s kojima se svakodnevno susreću,
- ▶ promiče športski duh i borbu protiv svih vrsta ovisnosti među učenicima,
- ▶ potiče i njeguje kulturu dijaloga i tolerancije među učenicima s obzirom na nacionalnu, rasnu i vjersku različitost,

- ▶ razvija suradnju učenika osnovnih i srednjih škola s učenicima u drugim zemljama,
- ▶ promiče inovativnost i istraživački duh među učenicima,
- ▶ pomaže u izgradnji osobnosti te jačanju identiteta učenika.

Naša je uloga savjetodavna. Brinemo o obvezama i pravima učenika. Upućujemo prijedloge ministru znanosti, obrazovanja i športa po pitanjima bitnima za učenike i zastupamo njihove interese. Predlažemo mjere poboljšanja uvjeta rada u školama. Dajemo prijedloge poboljšanja zakona i pravilnika koji se na nas odnose, te dostavljamo svoje mišljenje o njima.

Koliki broj vas je znao (prije no što je dobio u ruke ovaj letak) koja su vaša zakonom zajamčena učenička prava? Zsigurno, nedovoljan broj. Zato smo i odlučili napisati ovaj letak, jer je informiranost učenika osnovni preduvjet sudjelovanja nas učenika u upravljanju i u radu škole, kao i sudjelovanje u društvenome životu.

Što smo do sada napravili?

- ▶ Prije tri godine NVURH je zajedno s Agencijom za odgoj i obrazovanje sudjelovao u izradbi Prijedloga pravilnika o ocjenjivanju, a iznijeli smo i svoje primjedbe na novi pravilnik o ocjenjivanju.
- ▶ Pri kraju smo izradbe Prijedloga etičkoga kodeksa učenika. Naš je cilj da ga svaki učenik u osnovnoj i srednjoj školi potpiše s ciljem unaprjeđenja rada i međusobnoga uvažavanja u školi.

- ▶ Sudjelovali smo u izradi mrežne stranice <http://drzavnatura.skole.hr>.

- ▶ Prihvatili smo *Europsku deklaraciju o pravima srednjoškolaca*.

- ▶ Uz pomoć Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i županijskih ureda za prosvjetu, stvorili smo nacionalnu bazu podataka o predstavnicima učenika po školama.
- ▶ Uz pomoć CARNet-a postavili smo svoju mrežnu stranicu i osnovali grupu na Facebooku. Izradili smo i Ministarstvu ćemo poslati naš prijedlog vezan uz dodatnu i dopunsku nastavu.

- ▶ Sudjelovali smo u izradbi brošura »Ususret državnoj maturi« i »Državna matura«.

- ▶ Naš je predstavnik bio član Povjerenstva za *odjelu Godišnje nagrade »Luka Ritz« za promicanje tolerancije i škole bez nasilja*.

- ▶ Započeli smo osnivanje županijskih vijeća učenika u cijeloj Hrvatskoj.

- ▶ Radimo na projektu *virtualnoga parlamenta* – internetskoga alata za vježbanje demokracije.

- ▶ Ugostili smo Organizacijski ured europskih učeničkih udruga u Zagrebu prigodom radnoga posjeta.

- ▶ Naši predstavnici sudjelovali su na raznim događanjima zajedno s predstavnicima učenika europskih zemalja u Francuskoj, Belgiji, Nizozemskoj, Švicarskoj, BiH, Srbiji...

I ti možeš biti dio ove priče. Pitaš se: kako?

Uključi se u vijeće učenika svoje škole koje, sukladno *Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*, postoji u svakoj školi. Predsjednik vijeća učenika tvoje škole ujedno je član županijskoga vijeća učenika, odnosno Vijeća učenika Grada Zagreba. Potrudi se biti izabran za predstavnika škole u županijsko vijeće učenika, odnosno u Vijeće učenika Grada Zagreba. Ako u tvojoj županiji ne postoji takvo vijeće, kontaktiraj nas, ili predstavnike drugih škola, a posebice županiju. Zatim predstavi svoj plan, ideje i motive ostalima i potrudi se da te članovi vijeća učenika tvoje županije, odnosno Grada Zagreba izaberu u Nacionalno vijeće učenika Republike Hrvatske.

Zbog čega ti se obraćamo?

Zato jer smatramo kako ne možemo uspješno predstavljati sve učenike u Republici Hrvatskoj bez da čujemo što i ti misliš, bez da si upoznat sa svojim obvezama i pravima i zainteresiran za rad. Želimo ti pokazati da se isplati raditi u vijeću učenika, izvršavati svoje obveze i tražiti svoja prava i boriti se za njih. Želimo ti pokazati da smo zajedno jači i da će nas udružene i povezane – bilo u školi, gradu, županiji ili na razini države – svi ozbiljnije shvaćati.

Posjetite nas na <http://nvurh.skole.hr> ili na Facebook-u.

Svoje prijedloge, primjedbe i upite šaljte nam na nvurh@mzos.hr. Uključite se i informirajte!

Deklaracija o pravima srednjoškolaca

Deklaracija o pravima srednjoškolaca donesena je u srpnju 2006. godine, u Ohridu, a donijela ju je krovna Organizacija europskih udruga učenika – OBESSU (Organising Bureau of European School Student Unions), sa sjedištem u Briselu. NVURH je od sredine 2008. godine kontakt-organizacija u OBESSU-u, a Deklaraciju o pravima učenika prihvatili smo na našoj sjednici u Čakovcu u svibnju 2009. godine.

Do sada su Deklaraciju prihvatile gotovo sve organizacije učenika Europe, a *Europski parlament* ju je označio kao prijeko potrebnu. U Italiji je prihvaćena čak od strane talijanskoga Ministarstva nadležnog za obrazovanje.

Cjeloviti tekst Deklaracije može se pronaći na mrežnoj stranici <http://nvurh.skole.hr/prava.ucenika/deklaracija>.

Uključi se u vijeće učenika i zajedno drugim učenicima raspravi na razini škole poštuju li se načela Deklaracije u tvojoj školi.

Ovdje donosimo najvažnija načela Deklaracije:

Ljudska prava

Ljudska prava moraju se primjenjivati na sve srednjoškolce.

Pravo na udruživanje

U svakoj školi mora postojati demokratski izabrano i zakonski priznato vijeće učenika.

Pravo na sudjelovanje

Srednjoškolci moraju biti uključeni u donošenje odluka u školama.

Pravo na kvalitetno obrazovanje

Srednjoškolci moraju imati pravo na visokokvalitetno, nepristrano obrazovanje.

Pravo na pristup obrazovanju

Ne smije biti financijskih, tehničkih ili društveno-kulturalnih prepreka obrazovanju.

Pravo na zadržavanje kulturnog i osobnog identiteta

Škola mora poštovati individualnost i kulturno naslijeđe srednjoškolaca.

Pravo na ravnopravnost spolova

Škole moraju aktivno djelovati na ravnopravnosti spolova u društvu.

Pravo na prilagodljivu školu

Školski sustav mora se prilagoditi kako bi služio načelu neprekidnog obrazovanja.

Pravo na primjerenu školsku okolinu

Srednjoškolci moraju imati pravo biti obrazovani u primjerenj okolini.

Pravo na informacije i savjetovanje

Svim srednjoškolcima mora biti pruženo primjereno vođenje i usmjerenje u svim pitanjima koja ih se tiču.

Pravo na globalno obrazovanje

Svaka škola mora poticati demokratsko sudjelovanje, snošljivost, solidarnost, međukulturalno obrazovanje, obrazovanje o okolišu i spolno obrazovanje.

Iz konvencije o pravima djeteta

Konvencija o pravima djeteta dokument je Ujedinjenih naroda i UNICEF-a, usvojen 20. studenoga 1989. godine na Generalnoj skupštini UN-a u New Yorku. Stupila je na snagu 2. rujna 1990. godine, brže od bilo koje druge svjetske konvencije o pravima, što govori dovoljno o njezinoj važnosti! Ovdje donosimo samo mali dio Konvencije, najvažniji za učenike.

Dijete ima pravo...

- ▶ na slobodu izražavanja; to pravo mora uključivati slobodu traženja, primanja i širenja obavijesti i ideja svake vrste, usmeno ili pismeno, tiskom ili sredstvom prema izboru djeteta.
- ▶ na slobodu misli, savjesti i vjere.
- ▶ na slobodu udruživanja i slobodu mirnog okupljanja.
- ▶ na obrazovanje, te će država u svrhu ostvarivanja tog prava postupno i na temelju jednakih mogućnosti za svu djecu:

– svima osigurati obvezno i besplatno osnovno obrazovanje;

– poticati razvoj različitih oblika srednjoškolskog obrazovanja, uključujući opću i stručnu izobrazbu, te ih učiniti raspoloživim i dostupnim svakom djetetu te poduzeti primjerene mjere kao što su uvođenje besplatne izobrazbe i osiguranje materijalne podrške kad je ona potrebna;

– svim prikladnim sredstvima učiniti visoko obrazovanje dostupno svima na temelju sposobnosti;

– učiniti da obavijesti o stručnoj izobrazbi i profesionalnom usmjeravanju budu dostupne svakom djetetu;

– poduzeti mjere za poticanje redovitog dolaska na nastavu i smanjenje stope ispisa djece iz škole.

▶ Niti jedno dijete ne smije biti izloženo proizvoljnom ili nezakonitom miješanju u njegovu privatnost, obitelj, dom ili dopisivanje, niti nezakonitim napadima na njegovu čast i ugled.

▶ Država će poduzeti potrebne mjere kako bi osigurala da se školska stega provodi na način kojim se potvrđuje djetetovo ljudsko dostojanstvo.

